

□ 1974-2021: Από τα ορφανά της χούντας στη ναζιστική Χρυσή Αυγή

Του Θανάση Κούρκουλα

Η μεταπολίτευση κυριαρχήθηκε από την ραγδαία ανάπτυξη των εργατικών αγώνων, την αναγέννηση των συνδικάτων και της αριστεράς. Η πτώση της χούντας συνοδεύτηκε από τη λαϊκή απαίτηση «Δώστε τη χούντα στο λαό». Όμως η πρώτη μεταπολιτευτική κυβέρνηση Καραμανλή επέλεξε να μην θίξει τα ιερά και τα όσια του μετεμφυλιακού κράτους ή την συνέχεια του «βαθέος κράτους». Το κατηγορητήριο της Δίκης της χούντας όρισε το έγκλημα των συνταγματαρχών σαν «στιγμιαίο» και όχι «εξακολουθητικό». Ο πρώτος όρος σήμαινε ότι το αδίκημα αφορούσε μόνο στην ημέρα που τα τανκς, στις 21 Απριλίου 1967, κατέβηκαν στους δρόμους και κατέλυσαν την αστική δημοκρατία. Ο δεύτερος όρος θα σήμαινε ότι το έγκλημα που συντελέστηκε εκείνη την ημέρα συνεχιζόταν κάθε μέρα για όλο το επόμενο διάστημα της 7ετίας της χούντας. Από τη στιγμή που το έγκλημα θεωρήθηκε «στιγμιαίο», οι χιλιάδες μικροί και μεγάλοι συνεργάτες της χούντας μπόρεσαν να απαλλαγούν των ευθυνών τους γιατί δεν προκάλεσαν άμεσα το αδίκημα, αλλά ευθυγραμμίστηκαν «λόγω του φόβου ή της ευθύνης τους ως κρατικών υπαλλήλων».

Καταδικάστηκαν λοιπόν μόνο οι 15 πρωταίτιοι αξιωματικοί. Απαλλάχθηκαν 104 άτομα: πρωθυπουργοί, υπουργοί και υφυπουργοί της δικτατορίας. Μεσαίοι και κατώτεροι κρατικοί υπάλληλοι και πολιτευτές, βασανιστές των σωμάτων ασφαλείας, χουντικοί δικαστές και χιλιάδες χαφιέδες εγγεγραμμένοι στα μισθολογικά μητρώα των υπηρεσιών ασφαλείας, όχι μόνο δεν ελέγχθηκαν, αλλά πολλοί δεν απαλλάχθηκαν καν των κρατικών τους καθηκόντων. Έτσι η περιβόητη «αποχουντοποίηση» έμεινε στα χαρτιά, ιδιαίτερα στους «ευαίσθητους τομείς» του στρατού, των σωμάτων ασφαλείας

και του δικαστικού σώματος. Έγινε σε μεγάλο βαθμό πραγματικότητα κυρίως στα πανεπιστήμια λόγω της αφόρητης πίεσης του φοιτητικού κινήματος, που κατάφερε την αποπομπή των περισσότερων πανεπιστημιακών συνεργατών της χούντας. Κατά τα άλλα, τα ακροδεξιά «μπουμπούκια» έμειναν στο απυρόβλητο.

Μεταπολιτευτική ακροδεξιά

Η ασυλία Καραμανλή σε πρωτοκλασάτους χουντικούς έδωσε τη δυνατότητα στους πάσης φύσης ακροδεξιούς να επιχειρήσουν ανασύνταξη. Η επιβίωση γι' αυτούς δεν ήταν εύκολη. Στο συντριπτικά εχθρικό γι' αυτούς κλίμα της μεταπολίτευσης, η πλειοψηφία των κατακαθιών επέλεξε την ασφάλεια της ένταξης στη δεξιά της δεξιάς. Η Νέα Δημοκρατία φιλοξένησε στους κόλπους της συνεργάτες της χούντας, βασιλικούς πολιτευτές, εθνικόφρονες και πάσης φύσεως αντικομμουνιστές. Λίγοι τολμηροί έμειναν έξω από το μαντρί της καθεστωτικής δεξιάς, ανάμεσά τους φασίστες με μπότα ή με γραβάτα που επιβιώνουν ως τις μέρες μας. Στο κεντρικό πολιτικό σκηνικό, η μόνη επιτυχημένη απόπειρα εκλογικής έκφρασης της ακροδεξιάς σε εκλογές της μεταπολίτευσης ήταν από την «Εθνική Παράταξη» του Στέφανου Στεφανόπουλου που απέσπασε 6,8% το 1977 ενώ αμέσως διαλύθηκε για να ενσωματωθεί στη Νέα Δημοκρατία ενόψει της «απειλής» του ΠΑΣΟΚ το 1981. Η ΕΠΕΝ, με ιδρυτή τον δικτάτορα Παπαδόπουλο, επιχείρησε άδοξες εκλογικές καταγραφές από το 1984 ως το 1996, οπότε και διαλύθηκε. Όμως ο Νίκος Μιχαλολιάκος, πρώην γραμματέας της νεολαίας της ΕΠΕΝ και καταδικασμένος για βομβιστικές επιθέσεις κατά στόχων της αριστεράς το 1977-78, επέλεξε στις αρχές της δεκαετίας του '80 να ιδρύσει τη νεοναζιστική Χρυσή Αυγή. Για 25 χρόνια η Χρυσή Αυγή έμεινε στο περιθώριο της κεντρικής πολιτικής σκηνής, οργανώνοντας τάγματα εφόδου που δρούσαν με την ανοχή και την κάλυψη της αστυνομίας κατά αριστερών οργανώσεων και αναρχικών, χωρίς όμως καμία δυνατότητα ευρύτερης πολιτικής επιρροής.

Μετά την αποχώρηση Μιχαλολιάκου από τη νεολαία της ΕΠΕΝ, ο σημερινός υπουργός Εσωτερικών Μάκης Βορίδης ανέλαβε τη θέση του γραμματέα της ΕΠΕΝ, οργανώνοντας επιθέσεις κατά νεολαίων της

Αριστεράς στα πανεπιστήμια (ο ίδιος ήταν πρωταγωνιστής επιθέσεων στη Νομική με... τσεκούρι, εξ ου και το προσωνύμιο «τσεκουροφόρος»). Όμως η ακροδεξιό στην Ελλάδα δεν κατάφερε να αποκτήσει ευρύτερη απήχηση πριν από τη δεκαετία του 2000 και τη δημιουργία του ΛΑΟΣ από τον Γ. Καρατζαφέρη.

Από το ΛΑΟΣ...

Η συγκρότηση του ΛΑΟΣ ήταν η πρώτη σοβαρή απόπειρα κεντρικής πολιτικής καταγραφής της ακροδεξιάς στην Ελλάδα μετά από τη μεταπολίτευση. Χωρίς ιδιαίτερη οργανωτική δυνατότητα, το τηλεκόμμα του Καρατζαφέρη, σάρκα από τη σάκα της Νέας Δημοκρατίας, με την προβολή των φίλιων ΜΜΕ και την ανοχή του ΠΑΣΟΚ, κατάφερε να αποκτήσει κοινοβουλευτική εκπροσώπηση με κεντρικό θέμα της πολιτικής ατζέντας του το μεταναστευτικό. Πρόκειται για καθυστερημένη στην Ελλάδα σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες συγκρότηση ρατσιστικών και εθνικιστικών ακροδεξιών κομμάτων – όπως ήταν το Εθνικό Μέτωπο του Ζαν Μαρί Λεπέν στη Γαλλία ήδη από τη δεκαετία του '80. Στην πραγματικότητα, ο διεθνής νεοφιλελευθερισμός ως εφαρμοσμένη πολιτική κλιμακούμενης λιτότητας και επίθεσης στο κοινωνικό κράτος ήταν η γενεσιουργός αιτία διάφορων αυτόνομων ακροδεξιών εκδοχών σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες, με αιχμή τον εθνοκεντρικό αντιευρωπαϊσμό και τον ρατσισμό. Όμως σε καμία περίπτωση το ΛΑΟΣ δεν θα είχε ορθοποδήσει στην Ελλάδα αν η νεοφιλελεύθερη σοσιαλδημοκρατία των ΠΑΣΟΚικών κυβερνήσεων δεν είχε μια τακτική ανοχής προς την ακροδεξιό με μικροκομματική σκοπιμότητα την απόσπαση ποσοστών από τη Νέα Δημοκρατία. Επιπρόσθετα, η στροφή του ΠΑΣΟΚ στη ρατσιστική ατζέντα με τους φράχτες του Έβρου και τη «μηδενική ανοχή στη λαθρομετανάστευση» ήταν που έδωσε αέρα στο κόμμα του Καρατζαφέρη να κομπάζει πως επέβαλε την ατζέντα του στο σύνολο της κεντρικής πολιτικής σκηνής, αποσπώντας εκλογική πελατεία ακόμη και από τον εθνικιστική πτέρυγα του ΠΑΣΟΚ. Αποκορύφωμα της εύνοιας του πολιτικού κατεστημένου και του συστήματος στο ΛΑΟΣ ήταν η συγκυβέρνηση ΠΑΣΟΚ-ΝΔ-ΛΑΟΣ τον Νοέμβριο του 2011 με πρωθυπουργό τον Παπαδήμο. Την ίδια ώρα, η κοινοβουλευτική

αριστερά (ΣΥΡΙΖΑ αλλά και ΚΚΕ) άφηνε εν πολλοίς το ΛΑΟΣ στο απυρόβλητο, θεωρώντας το παροδικό μόρφωμα και υποτιμώντας την αντιρατσιστική αιχμή σε κεντρικό πολιτικό επίπεδο.

...στη Χρυσή Αυγή

Τα επόμενα χρόνια αποδείχτηκε ότι η επιτυχία του ΛΑΟΣ κάθε άλλο παρά συγκυριακό φαινόμενο ήταν. Η εκλογική καταβράθρωση του Καρατζαφέρη λόγω της συμμετοχής του στις μνημονιακές κυβερνήσεις εν μέσω της αντιμνημονιακής κινηματικής έκρηξης 2011-2015, εκτός από τη ραγδαία άνοδο του ΣΥΡΙΖΑ, ανέδειξε και την ναζιστική Χρυσή Αυγή σε κεντρικό πολιτικό εκφραστή της ακροδεξιάς στην Ελλάδα με «αντισυστημικό-αντιμνημονιακό» προσωπείο. Τα Χρυσανγίτικα τάγματα εφόδου αντικατέστησαν τις τηλεοπτικές κορώνες του Καρατζαφέρη, αποσπώντας σχεδόν ατόφια την εκλογική πελατεία της ακροδεξιάς και επιχειρώντας διεύρυνση της κοινωνικής γείωσης του νεοφασισμού στην Ελλάδα για πρώτη φορά μετά το 1974. Αν δεν υπήρχε ένα ισχυρό αντιφασιστικό κίνημα αλλά και η υπερεκτίμηση των δυνατοτήτων της Χρυσής Αυγής από τα ίδια τα ηγετικά της κλιμάκια (που έφτασε να διεκδικεί την πρωτοκαθεδρία της ακροδεξιάς πολυκατοικίας από την ακροδεξιά πτέρυγα της ΝΔ τραμπουκίζοντας στελέχη της στις γιορτές μίσους στον Μελιγαλά και ταυτόχρονα κλιμάκωσε την επίθεσή της στο κίνημα με τη δολοφονία του Παύλου Φύσσα) τα πράγματα δεν θα είχαν εξελιχθεί όπως εξελίχθηκαν και τα πρωτοκλασάτα στελέχη της Χρυσής Αυγής, αντί για την φυλακή, ακόμα θα σουλατσάριζαν στους διαδρόμους της Βουλής και στα τηλεοπτικά παράθυρα. Αντ' αυτού, το σύστημα έδειξε την προτίμησή του σε ηπιότερες εκδοχές της ακροδεξιάς (κόμμα Βελόπουλου, υπουργοποίηση πρωτοκλασάτων ακροδεξιών τύπου Γεωργιάδη, Βορίδη και Πλεύρη από τη ΝΔ) και η Χρυσή Αυγή δεν κατάφερε να ξαναμπει στη Βουλή στις εκλογές του 2019.

Η καταδίκη των Χρυσανγιτών τον Οκτώβρη του 2020 ήταν μια μεγάλη νίκη της συντριπτικής πλειονότητας της κοινωνίας με αιχμή το αντιφασιστικό κίνημα. Όμως οι πρόσφατες απόπειρες ανασυγκρότησης των φασιστικών ταγμάτων εφόδου με επιθέσεις κατά μελών αριστερών οργανώσεων, αποδεικνύουν πως ο αγώνας

ενάντια στον φασισμό χρειάζεται να συνεχιστεί, καθώς εκτός από το εθνικιστικό και ρατσιστικό υπόβαθρο που προσφέρει η κυβερνητική πολιτική Μητσοτάκη στους φασίστες, έχει προστεθεί και η διείσδυση κάθε λογής ακροδεξιάς και φασιστικής εκδοχής στον αντι-εμβολιαστικό χώρο.

Ταξική ενότητα

Αν κάτι μας διδάσκει η μεταπολιτευτική ιστορία, είναι πως οι κάθε λογής ακροδεξιοί και φασίστες στερούνται το οξυγόνο που τους γειώνει με την κοινωνία όταν υπάρχουν σοβαροί ταξικοί αγώνες. Αυτό σημαίνει ότι εκτός από την αντιπαράθεση σε επίπεδο δρόμου και δημόσιου χώρου, αν κάτι έχουμε να κάνουμε ως αριστερά είναι να επιχειρήσουμε να πολλαπλασιάσουμε νικηφόρα παραδείγματα αγώνων όπως των εργαζόμενων της e-food και της Cosco. Πρόκειται για τη μόνη στιβαρή ταξική βάση για να αναπτύξουμε μια ευρύτερη αντι-εθνικιστική και αντι-ρατσιστική πολιτική στη βάση του ταξικού συμφέροντος. Μια πολιτική που να απαντάει τόσο στα εθνικιστικά και ρατσιστικά «επιχειρήματα» των φασιστών, όσο και στις εξοπλιστικές αγορές του αιώνα και στον πόλεμο που έχει κηρύξει η ΝΔ ενάντια σε πρόσφυγες και μετανάστες στα σύνορα και στην ενδοχώρα.